

"SMEها موتورهای ملی برای رشد اقتصادی"

مجموعه نهادهایی که در یک کشور، نقش تأمین مالی بنگاه‌ها را برعهده دارند و عرضه و تقاضای اعتبار را تنظیم می‌کنند، بازار مالی آن کشور را تشکیل می‌دهند. بازارهای مالی، جزء بسیار مهمی از نهادهای یک اقتصاد مولد کارآ را تشکیل می‌دهند و کارایی بازار مالی سبب دستیابی به موقع بنگاه‌ها به منابع اعتباری، در شرایط رقابتی و با قیمت مناسب می‌شود.

در یک صنعت پویای مبتنی بر فعالیت بخش خصوصی، وجود نهادهای واسطه‌ای مالی، که سرمایه‌های کوچک و سرگردان را به سوی تولید هدایت کند، یکی از مهم‌ترین الزامات محسوب می‌شود. در شرایطی که چنین نهادهای مالی شکل نگرفته باشند، به دلیل در دسترس نبودن، و در نتیجه گرانی منابع مالی، هزینه‌های بنگاهداری به شدت افزایش می‌یابند و فضای فعالیت به ویژه برای بنگاه‌های کوچک و کارآفرینان به شدت تنگ می‌شود. طبیعی است که در چنین شرایطی،

بسیاری از ایده‌های نوین و خلاقانه، که موتور رشد اقتصادی محسوب می‌شوند، به دلیل عدم تأمین مالی، امکان عملی شدن نمی‌یابند. لذا در شرایط کنونی، که بازارهای مالی در ایران به شدت ناکارآ هستند، توسعه نهادهای مالی در راهبرد توسعه صنعتی سهم ویژه‌ای دارد.

لازم به ذکر است که مسئله تأمین مالی بنگاه‌ها در دو مقطع از حیات بنگاه مطرح می‌شود: مقطع اول، دوره سرمایه‌گذاری یعنی زمان ایجاد توان بالقوه تولید بنگاه و مقطع دوم مرحله بهره‌برداری است. این دو مقطع، معمولاً نیازها و در نتیجه بازارهای مالی خاص خود را طلب می‌کنند.

در مقوله سرمایه‌گذاری، نیاز یک بنگاه، به طور عمده، دستیابی به منابع سرمایه‌ای و استفاده از امکانات ذاتا بلندمدت است. در مقطع بهره‌برداری، نیازهای مالی و اعتباری، مربوط به تنظیم

گردش نقدینگی و تأمین منابع کوتاه مدت است. برای مثال برای پرداخت دستمزد، خرید مواد اولیه و قطعات، تعمیر و نگهداری تجهیزات ماشین‌آلات و سایر هزینه‌هایی که ذاتاً کوتاه‌مدت هستند، نیاز به نقدینگی مطرح می‌شود.

ایران:

تعریف بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMEها)

بر طبق تعریف، صنایعی که تعداد کارکنان آنها کمتر از ۱۵۰ نفر باشد به عنوان بنگاه‌های کوچک و متوسط معرفی می‌گردند. صنایعی که بیشتر از ۱۵۰ نفر در آنها کار می‌کنند در زمره کارگاه‌های بزرگ صنعتی قرار می‌گیرند.

همچنین بنگاه‌هایی که تعداد کارکنان آنها کمتر از ۵۰ نفر باشد به عنوان صنایع کوچک و بنگاه‌هایی که تعداد کارکنان آنها کمتر از ده نفر باشد به عنوان بنگاه‌های خرد اقتصادی دسته‌بندی می‌شوند.



وضعیت موجود تأمین منابع مالی بخش صنعت

تأمین منابع مالی مورد نیاز بخش صنعت در سال‌های اخیر همواره یکی از مشکلات مهم گریبان‌گیر صنایع کشور بوده است؛ به نحوی که صنعتگران و همچنین متولیان بخش صنعت در دولت، کمبود نقدینگی را به عنوان اصلی‌ترین معضل این بخش برشمرده‌اند. این کمبود، نه تنها در مورد تأمین منابع لازم برای سرمایه‌گذاری، بلکه حتی در برخی موارد درباره تأمین سرمایه در گردش نیز مطرح بوده و به عنوان مهمترین عامل ناتوانی صنایع در گردش صحیح مالی و نوسازی ماشین‌آلات معرفی شده است.

بروز مشکل فوق دقیقاً در زمانی که دولت تلاش کرده است تا از طریق الزام بانک‌ها به اعطای تسهیلات تکلیفی با نرخ‌های بهره کم، به صنعت کشور کمک کند محل تامل است.

مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که مشکل نقدینگی از چند منشاء مختلف ریشه می‌گیرد. بعضی از این مشکلات، ریشه در شرایط عمومی اقتصاد کشور دارد و مستقیماً به مسئله بازارهای مالی و اعتباری مرتبط نیست. بعضی دیگر نیز مربوط به ضعف بازارهای مالی است. طبعاً این دسته از مسائل را می‌توان از طریق تدارک لازم در بازارهای مالی و اعتباری حل کرد.

ریشه مسائل مختلفی که نمود آنها تحت عنوان مشکل کمبود نقدینگی مطرح می‌شوند عبارتند از:

الف) بنگاه‌های اقتصادی به دلیل ناطمینانی‌های موجود در زمینه دسترسی به کالاهای مورد نیاز خود در زمان مطلوب، اغلب، مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز خود را در سطحی بیش از سطح بهینه نگهداری می‌کنند و این موضوع بخشی از نقدینگی در اختیار بنگاه‌ها را به خود اختصاص می‌دهد.

ب) دانش مدیریت جریان نقدینگی

نرخ بهره تسهیلات، بانک‌ها را برای رقابت در آن محدوده آزاد بگذارد. این مهم، افزون بر آنکه باعث رقابتی شدن نظام بانکی می‌شود، سبب ایجاد انگیزه در بانک‌ها برای افزایش کارایی خواهد شد.

تأمین مالی بر پایه انتشار اوراق سهام

۱. افزایش تعداد کارگزاران و رقابتی کردن فعالیت آنها
۲. افزایش نهادهای بازرسی
۳. الزام بنگاه‌ها در افشای اطلاعات و اطلاع‌رسانی به نحوی که امکان انعکاس فعالیت بنگاه‌ها به صورت شفاف به خریداران جزء مقدور شود.
۴. ایجاد شرکت‌های مستقل ارزیاب و underwriter و همچنین ایجاد و شرایط فعالیت شرکت‌های ارزیاب و underwriter بین‌المللی در داخل کشور
۵. ایجاد و راه‌اندازی بورس‌های منطقه‌ای در داخل کشور
۶. توسعه فناوری‌های نوین در بازار بورس به‌ویژه فراهم کردن امکان خرید و فروش الکترونیکی سهام
۷. قاعده‌مند کردن و کمک به رشد و توسعه بورس‌های فرعی جهت تأمین منابع مالی بنگاه‌های اقتصادی بویژه بنگاه‌های با اندازه کوچک و متوسط

تأمین مالی بر پایه انتشار اوراق قرضه

۱. ایجاد موسسات مستقل رتبه‌بندی و ارزیابی شرکت‌ها و مؤسسات مستقل ارزیابی ریسک و نمره‌دهی به اوراق قرضه
۲. تدوین و تصویب قوانین لازم در مورد انتشار اوراق قرضه توسط شرکت‌های بخش خصوصی

تأمین مالی براساس ترتیب‌های داوطلبانه

۱. قبول چک مدت‌دار به عنوان ابزار ایجاد اعتبار موقتی و قاعده‌مند کردن آن. در این زمینه، اقدامات زیر پیشنهاد می‌شود:
 - الف- ایجاد یک مرکز برای ارزیابی و رتبه‌بندی اعتبار افراد دارای حساب‌های سپرده دیداری توسط سیستم بانکی و ارائه این گونه اطلاعات به متقاضیانی که قصد معامله با دارندگان حساب‌های سپرده دیداری را دارند (در صورت تقاضای دو طرف)
 - ب- اصلاح قانون و تبدیل مساله چک‌های بی‌محل به شرایط ورشکستگی در صورت ناتوانی

ویژگی عمده دارند:

اول آنکه نوعاً متعلق به دولت یا نهادهای عمومی هستند؛

و دوم آنکه بیشتر آن‌ها، تخصصی نیستند و تنها در بازار بهادار کاغذی مثل سهام فعالیت می‌کنند. شرکت‌های سرمایه‌گذاری تخصصی در بخش‌های مختلف صنعت، با اشراف بر فناوری‌های مختلف و مرتبط با زمینه کاری خود، علاوه بر تأمین منابع مالی با مشارکت با ارایه مشاوره تخصصی به بخش صنعت قادر خواهند بود ریسک سرمایه‌گذاری را کاهش داده، احتمال موفقیت را برای شرکت‌های صنعتی افزایش دهند.

مسئله تأمین مالی بنگاه‌ها در دو مقطع از حیات بنگاه مطرح می‌شود: مقطع اول، دوره سرمایه‌گذاری و مقطع دوم مرحله بهره‌برداری است

پیشنهاد‌های مربوط به تأمین منابع مالی

تأمین مالی بر پایه واسطه‌گری بانک‌ها و مؤسسات مشابه

۱. استقلال نظام بانکی از نظام بودجه‌ای کشور یکی از مسایل مهمی است که باید نسبت به آن اهتمام خاص شود. نظام بودجه‌ای از طریق تخصیص منابع بانک‌ها به بخش دولتی و غیردولتی و ایجاد تکالیف بودجه‌ای برای بانک‌ها، همواره باعث ایجاد ناکارایی در ساختار نظام بانکی کشور شده است. در نتیجه، تلاش در جدا کردن نظام بودجه‌ای از نظام اعتباری و بانکی یکی از راه‌های اصلی افزایش کارایی نظام بانکی است.
۲. ضروری است اقدامات لازم جهت یکدست کردن نرخ تسهیلات پی‌گیری شود؛ بدین معنا که فعالیت‌های مشابه فارغ از ملاحظات اداری بتوانند در شرایط مساوی از تسهیلات استفاده کنند.
۳. استقلال بانک‌ها در تعیین نرخ تسهیلات یکی از نکات کلیدی در ارتباط با نظام بانکی است. از نظر اجرایی دولت می‌تواند با تعیین سقف و کف

چندین در بنگاه‌های اقتصادی مورد اقبال و توجه قرار نگرفته و از این نظر بخشی از مشکل کمبود نقدینگی ناشی از به کار نرفتن روش‌های مدیریت نقدینگی است.

ج) به دلایل گوناگون از جمله وجود دخالت‌ها و موانع کمتر بر سر راه فعالیت‌های اقتصادی در دیگر زمینه‌ها، به ویژه ساخت و ساز مسکن و تجارت و همچنین نااطمینانی‌های مربوط به حقوق مالکیت، بسیاری از بنگاه‌ها با مشکل «سرمایه‌برداری» مواجه بوده‌اند، به این مفهوم که صاحبان سرمایه و مدیران، قسمتی از سرمایه بنگاه‌ها را خارج کرده و در فعالیت‌های دیگر اقتصادی به کار می‌گیرند. این امر به صورت عدم جبران استهلاک و کمبود نقدینگی خود را آشکار می‌کند، زیرا سرمایه‌های نقدی از بخش صنعت به بیرون هدایت می‌شوند.

د) برخی از بنگاه‌ها، به ویژه در بخش دولتی و عمومی، با معضل سوءاستفاده یا بی‌کفایتی مدیران دست به گریبانند. این موضوع باعث می‌شود منابع مالی بنگاه به شکل‌های مختلف از جمله پاداش‌های یا مبالغ بالا و انجام معاملات صوری از بنگاه خارج شود.

ه) به دلیل پایین نگه‌داشتن شدن اداری نرخ بهره، تخصیص اداری منابع اعتباری و ضعف سیستم بانکی و مانند این‌ها، بنگاه‌ها از دسترسی واقعی به منابع اعتباری محروم شده‌اند.

طبعاً کمبود نقدینگی را که به دلیل این گروه از مسائل ظاهر می‌شود، می‌توان از طریق بهبود نظام مالی و اعتباری مرتفع کرد.

نهادهای واسطه‌گری خاص و ابزار جدید مالی

مناسفانه ابزارهای مالی متناسب برای تأمین منابع مالی مورد نیاز بخش صنعت در کشور به نحو مناسبی توسعه نیافته‌اند. ابزارهای نوین مالی همچون سهام ممتاز، اختیار معامله و قراردادهای آبی نیز به صورت رسمی و سازمان یافته در بازار سرمایه ایران موجود نیست. این ابزارها با توجه به نقشی که در انتقال ریسک دارند، در صورت فراهم شدن، باعث تشویق افراد بیشتری برای شرکت در بازار سرمایه می‌شوند.

به موازات توسعه نیافتن ابزارهای مالی متناسب، نهادهای مالی نیز در ایران توسعه نیافته‌اند. مهمترین نهادهای مالی که می‌توانند تأثیر مناسبی در تأمین سرمایه بخش صنعت داشته باشند، شرکت‌های سرمایه‌گذاری تخصصی هستند.

شرکت‌های سرمایه‌گذاری موجود در کشور دو



صادرکننده از پرداخت مبلغ چک

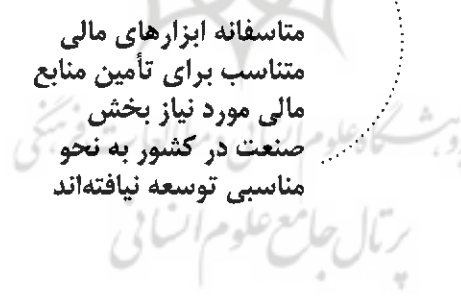
۱- آموزش جامعه در مورد ریسک معاملات موعددار از طریق چک و آمادگی برای پیامدهای محتمل و همچنین آموزش چگونگی ارزیابی وضعیت اعتباری افراد

۲- قاعده‌مند کردن ترتیب‌های مبتنی بر صندوق‌های قرض‌الحسنه و ترتیب‌های داوطلبانه مشابه
۳- محدود کردن روش پیش فروش که بیشتر توسط بنگاه‌های دولتی که از درجات مختلف قدرت انحصاری برخوردارند مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنین تدوین مقررات لازم برای تأمین منافع خریدار بویژه در شرایطی که بنگاه‌ها عمل به تعهدات خود را به تأخیر می‌اندازند.

نهادهای واسطه‌گری خاص و ابزار جدید مالی

۱. تدوین و تصویب قوانین مورد نیاز و ساز و کارهای اجرایی به منظور معرفی ابزارهای نوین مالی، مانند اوراق قرضه شرکتی^۲، سهام ممتاز، اختیار معامله^۱ و قراردادهای آتی^۳.

۲. ایجاد شرکت‌های سرمایه‌گذاری تخصصی. این شرکت‌ها، نیازهای مالی سرمایه‌گذاران یا شرکت‌های دیگر را تبدیل به بسته‌های خاص می‌کنند و به پس‌اندازکنندگان می‌فروشند. برای مثال یک شرکت، یک پروژه سرمایه‌گذاری بزرگ مسکن را به بسته‌های پنج واحد مسکونی تفکیک می‌کند و هر پنج واحد را جداگانه جهت



متأسفانه ابزارهای مالی متناسب برای تأمین منابع مالی مورد نیاز بخش صنعت در کشور به نحو مناسبی توسعه نیافته‌اند

تأمین مالی به یک سرمایه‌گذار می‌فروشد. به این ترتیب سرمایه‌های کوچک برای اجرای طرح‌های بزرگ تجهیز می‌شوند. این بنگاه‌ها باید طرح‌های سرمایه‌گذاری را مطالعه نموده، ریسک آنها را محاسبه کنند و با تقسیم ریسک و مشارکت در سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذاران را باری دهند. هدف از ایجاد این بنگاه‌ها نباید اداره شرکت‌های صنعتی تعریف شود، بلکه هدف باید تنها مشارکت در سرمایه‌گذاری باشد. همچنین توسعه نهادهای مالی کارآمد متخصص در مدیریت ریسک مانند بیمه‌ها، از نیازهای ضروری بازارهای مالی پیشرفته است. هم‌اکنون زمینه قانونی برای این گونه فعالیت‌ها در

کشور فراهم نیست و لازم است قوانین و ساز و کارهای مربوط طراحی شوند.

اندونزی:

عمده سیاست‌ها و برنامه‌های حمایت از SMEها

- تأمین نیازهای مالی - پولی و اعتباری صنایع کوچک توسط بانک‌های تجاری و صندوق اعتبارات تضمینی با بهره نازل و شرایط بازپرداخت سهل‌الوصول

تمامی بانک‌های تجاری و بانک صنایع اندونزی باید تا سقف ۴۰ درصد از کل موجودی قابل پرداخت به صورت وام خود را در اختیار صنایع کوچک و هسته‌ای خود اشتغالی قرار دهند.

- تأمین نیازهای آموزشی در همه موارد اعم از مدیریتی، بازرگانی و فنی - تخصصی صنایع کوچک توسط سازمان‌های مشخص دولتی و سازمان‌های غیردولتی (NGO) و از طریق پرداخت یارانه از سوی دولت.

- به‌کارگیری تمامی امکانات موجود در سازمان‌های دولتی و غیردولتی برای افزایش توانمندی‌ها و ارتقای سطح کیفی تولیدات و گسترش استانداردهای ISO۹۰۰۰ در صنایع کوچک.

- حمایت مالی - اعتباری و ارائه تخفیف‌ها و معافیت‌های ویژه مالیاتی به شرکت‌های سهامی صنایع کوچک.

- سازمان‌های صنعتی با مالکیت دولتی طبق قانون باید نیازهای تولیدی خود را (تا حد امکان) برای ساخت به واحدهای صنعتی کوچک پیمانکار سفارش دهند.

- آن دسته از کالاهایی که توانایی ساخت آن‌ها ضمن داشتن تمامی استانداردها در واحدهای صنعتی کوچک حداقل برای سه سال متوالی قابل ساخت باشد، پس از تأیید توسط سازمان‌های ذی‌صلاح انحصاراً در صنایع کوچک اجازه تولید خواهد داشت.

- ارائه تخفیف‌های مالیاتی و سود بازرگانی تا سطح معافیت کامل به صنایع کوچک صادرکننده تولیدات و یا آن‌دسته از صنایع کوچک که به صورت پیمانکار با صنایع بزرگ خارجی در ارتباط و یا جذب‌کننده سرمایه‌گذاری شرکت‌های خارجی باشند.

تایوان:

جایگاه واحدهای کوچک و متوسط (SME)ها

تایوان از لحاظ دارا بودن تعداد شرکت‌های کوچک و متوسط صنعتی (از مجموع شرکت‌های صنعتی) در مقام اول جهان قرار دارد. بیش از ۹۸ درصد از

کل شرکت‌های صنعتی در تایوان را شرکت‌های کوچک و متوسط صنعتی تشکیل می‌دهند.

همچنین ۸۹ درصد از کل (مجموع) شرکت‌های اقتصادی-تجاری و خدماتی در تایوان متعلق به شرکت‌های کوچک و متوسط است. صنایع کوچک در تایوان به آن دسته از واحدهای صنعتی (تولیدکننده) اطلاق می‌شود که نیروی شاغل در آن‌ها کمتر از ۱۰۰ نفر باشد. صنایع متوسط به آن دسته از واحدهای صنعتی اطلاق می‌شود که نیروی شاغلشان کمتر از ۳۰۰ نفر باشد. در ارتباط با تعریف شرکت‌های کوچک و متوسط خدماتی، اقتصادی-تجاری، مقیاس در نظر گرفته شده، میزان سرمایه ثبت شده (دارایی ثابت) شرکت است. سرمایه ثابت برای شرکت‌های کوچک حداکثر تا ۱/۵ و برای شرکت‌های متوسط حداکثر تا سه میلیون دلار تایوان در نظر گرفته شده است.

در قوانین تایوان برای هسته‌های خوداشتغالی تعریفی خاص و یا محدوده قانونی خاصی در نظر گرفته نشده. بررسی‌ها و مطالعات در زمینه خوداشتغالی و صنایع کوچک و متوسط در تایوان نشان می‌دهد که روند رشد خوداشتغالی در تایوان طی دهه‌های ۸۰ و ۹۰ میلادی از افزایش چشمگیری برخوردار شده است و عمدتاً کارآفرینان خوداشتغالی یا ایجاد هسته‌های همکاری، به خصوص در زمینه‌های صنعتی و خدماتی، روند نوآوری‌ها و خلاقیت‌های گوناگون را به‌ویژه در ارتباط با صنایع الکترونیکی، مخابرات، کامپیوتر (سخت افزار و نرم افزار) و در بخش خدمات، خصوصاً در زمینه تعمیر و نگهداری و خدمات پس از فروش، به شدت توسعه و گسترش داده‌اند. نتایج مطالعات در خصوص خوداشتغالی در تایوان نشان‌دهنده حضور بسیار فعال نیروهای زبده علمی - عملی است که همانا کارآفرینان جسور و جستجوگری می‌باشند که به علت استفاده از تکنولوژی پیشرفته و برتر مانند سیستم‌های رایانه‌ای و اطلاع‌رسانی و استفاده از نیروهای کارگری کمتر که علل مختلفی چون بالا بودن دستمزد آنان و محدود بودن قدرت سرمایه‌گذاری است (کمبود نقدینگی) باعث شده که روند رشد هزینه‌های خوداشتغالی خصوصاً از شروع دهه ۹۰ میلادی به شدت افزایش یابد.

سیاست‌ها، راهکارها و برنامه‌های حمایتی از صنایع کوچک و متوسط در تایوان؛
حمایت‌های مالی - مالیاتی

- تامین سرمایه نقدینگی برای راهاندازی پروژه‌های تولیدی در واحدهای صنعتی کوچک و متوسط پس

از ارزیابی کارشناسان بانکی و کارشناسان سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط تا سقف ۶۰ الی ۷۵ درصد از کل سرمایه مورد نیاز، به صورت وام با نرخ بهره ۴ الی ۶ درصد و شروع بازپرداخت پس از سومین تا پنجمین سال تولید.

- تامین نیاز ارزی به صورت وام برای واحدهای صنعتی کوچک و متوسط در ارتباط با خرید ماشین‌آلات، خط تولید، مواد اولیه، مواد سوختی، دانش فنی و هرگونه نیاز وارداتی.

- تامین اعتبارات لازم واحدهای صنعتی کوچک در خصوص واردات، صادرات، جذب و سرمایه‌گذاری و یا مشارکت شرکت‌های خارجی.

- ارائه معافیت‌ها و تخفیف‌های مختلف مالیاتی به واحدهای صنعتی کوچک و متوسط

- ارائه وام‌های ویژه به پیمانکاران صنعتی کوچک و متوسط با شرایط آسان همراه با تخفیف‌های ویژه مالیاتی. (کلیه مالیات‌های پرداختی پیمانکاران کوچک و متوسط به دولت، به‌طور میانگین ۱۰ تا ۲۰ درصد کمتر از واحدهای صنعتی کوچک و متوسط مستقل است).

ژاپن

• بیش از ۵۰ درصد سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی ژاپن (از نظر تعداد) توسط شرکت‌های کوچک و متوسط صورت می‌پذیرد.

• بیش از ۹۰ درصد از کل تاسیسات تجاری ژاپن را شرکت‌های کوچک و متوسط تشکیل می‌دهد.

• صنایع کوچک و متوسط بیش از ۸۰ درصد کل نیروی کار در کشور را به خود جذب کرده‌اند.

• از دهه ۱۹۶۰ به بعد شرکت‌های کوچک و متوسط نقش خود را در رشد اقتصادی، ژاپن به ثبوت رسانیدند. از این دهه به بعد بود که صنایع کوچک ژاپن به دو گروه مستقل و مرتبط با صنایع بزرگ تقسیم شدند.

• صنایع کوچک ژاپن از ۱۹۶۰ به بعد با ایجاد تشکل‌های منطقه‌ای، بسیاری از مشکلات خودشان و از جمله مشکل اطلاع‌رسانی و کمک‌های فنی را برطرف نمودند.

• شرکت‌های اقتصادی که از سال ۱۹۷۰ به بعد بر صنایع کوچک ژاپن وارد شد تنها آنهایی توانستند در امان بمانند و رشد کنند که دارای تکنولوژی پیشرفته‌ای بودند.

• دوران رشد و حیات صنایع کوچک در ژاپن را به طور کلی می‌توان به سه دوره به شرح زیر تقسیم کرد:

- از سال ۱۹۶۰ تا اواسط ۱۹۷۰ دوران کاهش هزینه‌ها و بهبود کیفیت کالاها.

- از اواسط دهه ۱۹۷۰ تا ابتدای دهه ۱۹۸۰ زمان تاکید بر افزایش قابلیت تولید (برحسب ارزش افزوده)

- از دهه ۱۹۸۰ به بعد دوران عمیق‌ترین تاثیرگذاری تکنولوژی بر شرکت‌های کوچک و متوسط

با ورود به دهه ۱۹۹۰ تکنولوژی اطلاعات و بهره‌گیری از تکنولوژی میکروالکترونیک شکل جدی‌تری به خود گرفته و بر مدیریت شرکت‌ها تاثیر گذاشته است و پیش‌بینی می‌شود تکنولوژی اطلاعات بر صنایع کوچک اثرات گسترده داشته باشد.

عوامل اصلی موفقیت صنایع کوچک در دهه ۱۹۹۰ به بعد

- سطح نسبتاً بالای آموزش در کارکنان و مدیریت صنایع کوچک
- ارتقای انگیزش‌ها و گسترش روابط مبتنی بر همکاری نزدیک میان کارکنان و مدیریت
- در دسترس بودن مواد اولیه با کیفیت بالا
- وجود ماشین‌آلات با تکنولوژی قابل قبول
- حضور مدیران زنده، دلسوز در سطح مدیریت صنایع کوچک و متوسط
- گسترش زنجیره‌های تولید در میان صنایع کوچک و متوسط با صنایع بزرگ و تدوین شدن قانون‌مندی‌های حمایتی و پشتیبانی از آن
- حضور بانک‌ها و موسسات پولی متعدد و با شرایط سهل‌تر برای تامین اعتبارات و تسهیلات

مورد نیاز صنایع کوچک

• وجود مراکز خدمات مهندسی و مشاوره‌ای صنعتی و مراکز تست، کنترل و آزمایشگاه‌های صنعتی مورد نیاز صنایع کوچک.

نظام جدید حمایت مالی و سرمایه‌گذاری ژاپن در مورد شرکت‌های صنعتی کوچک و متوسط

یکی از اثرات نامطلوب بحران اقتصادی در ژاپن بنا به گفته مقامات و محققین بخش‌های اقتصادی و صنعت کاهش جریان سرمایه‌گذاری در پروژه‌های صنعتی صنایع کوچک و متوسط از یک طرف و کاهش نقدینگی این دسته از شرکت‌ها به منظور تکمیل پروژه‌های تولیدی خود و یا ادامه فعالیت‌های تولید در ظرفیت‌های مطلوب می‌باشد.

بنابر آمارسنجی و تحقیقات به عمل آمده توسط موسسات تحقیقاتی دولتی، بانک‌ها و موسسات تحقیقاتی خصوصی اثرات بحران اقتصادی بر روی شرکت‌های کوچک و متوسط صنعتی در چند لایه به وجود آمده است که به طور تفکیکی به شرح زیر می‌باشد.

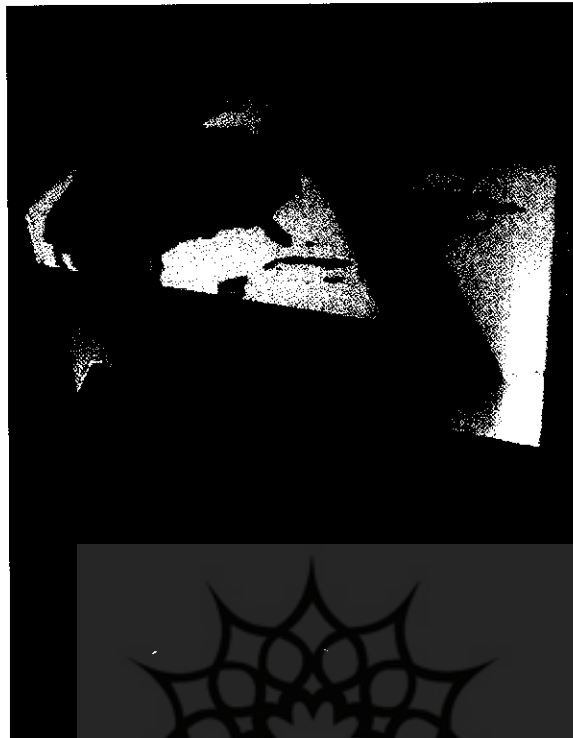
- کاهش قابل محسوس تمایل به سرمایه‌گذاری (داخلی و خارجی) در پروژه‌های تولید و نوآوری در صنایع کوچک و متوسط.

- به هم خوردن توازن بین نرخ تبدیلی ین با دلار و به دنبال آن کاهش صادرات کالاهای صنعتی صنایع کوچک و متوسط که در نهایت باعث کاهش نقدینگی مورد نیاز گردید.

- حضور کم رنگ‌تر شرکت‌های کوچک و متوسط ژاپنی در بازارهای منطقه‌ای و جهانی به دنبال اقداماتی که شرکت‌های کوچک و متوسط کره‌ای، مالزیایی و تایوانی در ارتباط با فروش کالاهای خود به قیمت بسیار ارزان‌تر از شرکت‌های ژاپنی انجام دادند.

- فسخ قراردادهای و یا کاهش محسوس قراردادهای پیمانکاری شرکت‌های بزرگ صنعتی با پیمانکاران صنعتی کوچک و متوسط.

پس از نتیجه مطالعات و تحقیقات به عمل آمده و به دنبال نشست‌های تخصصی بین مقامات دولتی، محققین موسسات تحقیقاتی خصوصی و دولتی، دولت ژاپن زیربنای کلیه مشکلات پدید آمده برای شرکت‌های صنعتی کوچک و متوسط را عمدتاً کمبود نقدینگی و عدم پاسخ‌دهی سیستم فعلی حمایت مالی



تضمین نقدینگی به منظور حمایت مالی از کلیه شرکت‌های صنعتی کوچک و متوسط غیرپیمانکار و همچنین حمایت مالی خاص از کلیه پیمانکاران صنعتی کوچک و متوسط می‌باشد.

صندوق بیمه تضمین نقدینگی

دولت مرکزی ژاپن اقدام به تاسیس صندوق جدیدی بنام صندوق بیمه تضمین نقدینگی و اعتبارات پروژه‌های صنایع کوچک و متوسط نموده است که این صندوق دارای اندوخته قابل توجهی از ین و ارز خارجی است. این صندوق شعباتی در تمامی استان‌های ژاپن دارد که کاملاً از یکدیگر مستقل عمل می‌کنند و نقش دولت مرکزی عمدتاً نظارتی بوده و فقط در مواقع اختلاف و یا تجدیدنظر در میزان نقدینگی سپرده، دخالت مستقیم دارد، در تمامی استان‌ها نحوه تأمین نقدینگی این صندوق به این ترتیب است.

سهام دولت مرکزی ۵۰٪، سهم دولت محلی (فدرال) ۳۰٪ و سهم بانک‌های خصوصی ۲۰٪ است.

اهداف و نحوه عملکرد صندوق

- تأمین وام آن دسته از شرکت‌های کوچک و متوسط که ۵۰٪ از پروژه تولیدی خود را تکمیل نموده و نیاز مبرم به تأمین نقدینگی برای نهایی کردن پروژه دارند (ایس پروژه‌ها عمدتاً شامل پروژه‌های نوآوری در محصول جدید، تغییر خط تولید و فرآیند ساخت، تعویض ماشین‌آلات و نهایتاً پروژه‌هایی است که جنبه صادراتی دارند).

- تأمین وام مخصوص برای کارآفرینانی که قصد راه‌اندازی واحدهای صنعتی را به منظور تولید و یا ساخت یک محصول جدید و یا نوآوری جدیدی را دارند.

- تأمین بخشی از نقدینگی آن دسته از واحدهای صنعتی که به علت کمبود نقدینگی برای تأمین مواد اولیه قادر به تولید در ظرفیت اسمی خود نمی‌باشند.

- تأمین بخشی از نقدینگی آن دسته از واحدهای صنعتی که به علت عدم تأمین نقدینگی در مرحله فروش محصولات و پرداخت تعهدات مالی (وام و ...) دچار مشکل هستند.

- تأمین نقدینگی واحدهای کوچک و متوسط

ژاپن صندوق جدیدی بنام صندوق بیمه تضمین نقدینگی و اعتبارات پروژه‌های صنایع کوچک و متوسط تاسیس کرده است. این صندوق اندوخته قابل توجهی از ین و ارز خارجی دارد

از صنایع کوچک و متوسط دانست. بدین منظور دولت ژاپن تغییراتی را در سیستم حمایت مالی خود با توجه به نتیجه تحقیقات به عمل آمده انجام داده که از جمله این تغییرات تاسیس صندوق بیمه

موجود خود را تا سقف ۵۰ درصد نسبت به حجم فعلی و با استفاده از تخفیف‌های مالیاتی افزایش دهند.

قانون تخفیف‌های مالیات بر درآمد

○ واگذاری تخفیف‌های مالیاتی مضاعف (تخفیف مالیات مبنی بر خرید ماشین‌آلات و یا دستگاه‌های آزمایشگاهی و غیره و تخفیف مالیات بر سرمایه‌گذاری جدید) به آن دسته از واحدهای صنعتی کوچک و یا متوسط که نسبت به راه‌اندازی فرآیند تحقیق و توسعه (R&D) اقدام می‌کنند.

○ اعطای تخفیف‌های مالیاتی به آن دسته از صنایع کوچک و متوسط که در راه‌اندازی دوره‌های آموزش تخصصی مورد تأیید سازمان‌های ذیصلاح اقدام کنند.

○ اعطای تخفیف‌های مالیاتی ویژه به آن دسته از واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که از اعتبارات تضمینی برای صادرات محصولات خود برخوردارند.

○ اعطای تخفیف‌های مالیاتی در راستای

گسترش فضای فیزیکی کارخانه (ساختمان).

○ اعطای معافیت مالیاتی برای مدت پنج سال به آن دسته از واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که فقط در زمینه تحقیقات و توسعه تولید فعالیت می‌کنند.

○ اعطای تخفیف‌های مالیاتی به آن دسته از واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که از تسهیلات، امکانات و دستگاه‌های مربوط به فرایند "تحقیق و توسعه" (R&D) مربوط به شرکت‌های دیگر استفاده می‌کنند.

قانون عوارض گمرکی

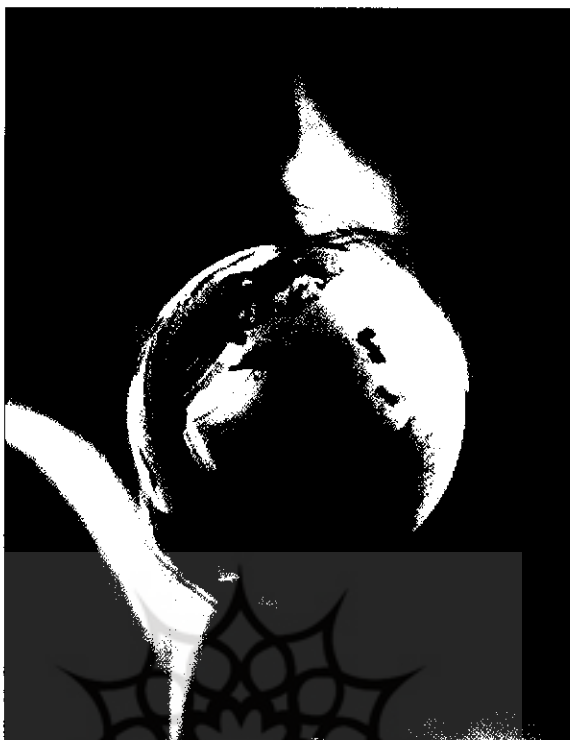
○ واردات مواد اولیه، ماشین‌آلات، تجهیزات و سایر امکانات فنی، مهندسی مورد نیاز واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که در کشور امکان ساخت و یا تولید آن‌ها وجود نداشته باشد از تمامی عوارض گمرکی معاف هستند.

○ قانون مالیات بر اضافه درآمد (مازاد سقف دارایی)

○ تمامی واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که دارایی‌های آنان در ارتباط با صادرات افزایش می‌یابد از مالیات مازاد سقف دارایی معاف هستند.

قانون مالیات بر فروش

○ تمامی صنایع کوچک و متوسط از معافیت کامل



برای ادامه فعالیت‌های تحقیقاتی و پژوهشی R&D

مالزی:

سیاست‌های کلی توسعه صنایع کوچک و متوسط (SME) ها

سیاست‌های کلی

• حفظ موقعیت فعلی صنایع کوچک (ثبیت جایگاه آن در اقتصاد ملی)

• حمایت و تسریع در روند توسعه صنایع کوچک در کشور

• برنامه‌ریزی و ترغیب صنایع کوچک و متوسط برای حضور در فعالیت‌های تجاری بین‌المللی با استفاده از تولید کالاها پیچیده و دارای ارزش افزوده بالا (سرمایه‌بر)

اهم مسایل برای تحقق سیاست‌های کلی توجه صنایع کوچک و متوسط به موارد ذیل:

• فاصله‌گیری واحدهای کوچک و متوسط

صنعتی از تولید کالاهای فاقد ارزش و سمت‌گیری به طرف بازارهای جدید که تولیدات جدید و با ارزش را می‌طلبد.

• تشدید انگیزه در واحدهای کوچک و متوسط صنعتی که درگیر بازارهای رقابتی شده‌اند در خصوص افزایش اقتدار آنها برای حضور در بازارهای بین‌المللی (چنین امری علاوه بر تضمین رشد حضور واحدهای کوچک و متوسط در بازارهای داخلی، باعث تقویت جسارت حضور صنایع کوچک و متوسط در بازارهای بین‌المللی خواهد شد).

• فاصله‌گیری صنایع کوچک و متوسط از تولید کالاهای کم ارزش و فاقد ارزش افزوده بالا و سمت‌گیری به طرف تولید کالاهای سرمایه‌بر و قابلیت حضور و رقابت در بازارهای بین‌المللی.

تجدیدنظر در سیاست حمایت از صنایع کوچک

مذاکرات مربوط به "گات" یا تجارت جهانی، معروف به دور اروگوئه، تأکید فراوانی بر حذف یارانه‌هایی دارد که به طور مستقیم و غیرمستقیم از سوی کشورها به بنگاه‌ها و واحدهای اقتصادی-صنعتی پرداخت می‌شود. توجه به این امر و همچنین تغییرات عمده‌ای که در سطح تجارت جهانی پدید آمده، ایجاب می‌کند که در نحوه حمایت از بنگاه‌های تولیدی و غیره، تغییرات اساسی ایجاد شود. پاره‌ای از این اقدامات عبارتند از:

• برنامه‌های اجرایی کاربردی

• تربیت و آموزش کارآفرینی

• فراهم کردن امکانات زیربنایی که مضمن رشد سریع و پایدار صنایع کوچک و متوسط می‌باشد.

• حمایت مالی

• تحقق راه‌اندازی واحدهای تحقیق و توسعه (R&D) در صنایع کوچک و ترغیب صنایع کوچک در استفاده عملی از فرآیند تحقیق و توسعه

• بازاربایی برای محصولات تولیدی صنایع کوچک و متوسط

مشوق‌های مالی در خصوص صنایع کوچک و متوسط:

قانون توسعه سرمایه‌گذاری سال ۱۹۸۶

○ صنایع کوچک و متوسط پیشقدم تمامی صنایع در استفاده از تسهیلات مربوط به سرمایه‌گذاری هستند.

○ آن بخش از صنایع کوچک و متوسط که تولیدکننده قطعات و یا محصولات با ارزش افزوده بالا و کیفیت مناسب هستند دارای اولویت در استفاده از مزایای سرمایه‌گذاری و تسهیلات مربوط به این بخش خواهند بود.

○ تخفیف‌های مالیاتی در مورد افزایش حجم

(میزان) سرمایه‌گذاری

○ صنایع کوچک و متوسط می‌توانند سرمایه

مالیات بر فروش محصولات (مالیات مستقیم بر فروش کالا) برخوردارند.

طرح‌های مربوط به اعتبارات^۷

وام‌هایی که تحت طرح تضمین اعتبارات (اعتبارات تضمینی) در اختیار صنایع کوچک و متوسط قرار می‌گیرد به دو بخش (زمینه) اولویت‌دار و عادی با شرایط متفاوت واگذار می‌شود.

بخش اولویت‌دار^۸

روش ۱: وام همراه با وثیقه یا ضمانت^۹ ۸۰ تا ۹۰ درصد میزان درخواستی و یا ارزش وثیقه یا ضمانت (حداکثر سقف وام ۵ میلیون رینگیت) معادل ۲ میلیون دلار.

روش ۲: وام بدون وثیقه و یا بدون ضمانت^{۱۰} حداکثر ۷۰ تا ۸۰ درصد از میزان درخواستی تأیید شده حداکثر سقف وام ۳ میلیون رینگیت یا معادل یک میلیون و دویست هزار دلار

شرایط استفاده‌کنندگان از تسهیلات فوق

- دارایی‌های خالص آن دسته از واحدهای کوچک و متوسط که دارای مالکیت فردی و غیرسهامی هستند از یک میلیون رینگیت (معادل ۴۰۰ هزار دلار) بیشتر نباشد.
- دارایی‌های خالص آن دسته از واحدهای کوچک و متوسط که به صورت شرکت با مسئولیت محدود هستند از ۱/۵ میلیون رینگیت بیشتر نباشد.
- حداکثر دارایی‌های پس از اعطای وام جمعاً نباید از ۳ میلیون رینگیت برای واحدهای صنعتی کوچک و متوسط که زمینه فعالیت‌شان اولویت‌دار نیست، بیشتر شود. این سقف در مورد صنایع کوچک و متوسط در بخش اولویت‌دار تا ۵ میلیون رینگیت است.

نقش صنایع کوچک و متوسط مالزی در توسعه اقتصادی و صنعتی آن کشور

- صنایع کوچک و متوسط مالزی نقش و جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد و توسعه آن کشور دارند. در زیر به پاره‌ای از این ویژگی‌ها اشاره می‌شود:
- بیش از ۸۰ درصد کل واحدهای صنعتی مالزی مربوط به واحدهای کوچک و متوسط است.
- بیش از ۸۸ درصد کل واحدهای صنعتی کوچک و متوسط مالزی متعلق به واحدهای کوچک صنعتی و ۱۲ درصد آن‌ها صنایع متوسط است.
- ۵۳ درصد کل تولیدات صنعتی مالزی توسط

واحدهای کوچک و متوسط تولید می‌شود.

• ۱۴ درصد از کل درآمد ملی مالزی متعلق به صنایع کوچک و متوسط است.

• میانگین رشد اقتصادی در مالزی در طول سال‌های ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۶ بالغ بر ۷/۴ درصد است، ولی رشد واحدهای کوچک و متوسط مالی در سال‌های ۱۹۹۵ و ۱۹۹۶ به ترتیب به ۲۹/۶ درصد و ۳۰/۵ درصد رسیده است.

تامین منابع مالی مورد نیاز بخش صنعت در سال‌های اخیر همواره یکی از مشکلات مهم گریبان‌گیر صنایع کشور بوده است

• یکی از سیاست‌های اصلی دولت مالزی در ارتباط با رشد و توسعه صنایع کوچک و متوسط، توسعه همکاری واحدهای کوچک و متوسط با صنایع بزرگ خارجی است و توسعه زنجیره‌های تولید به عنوان یکی از راهکارهای موفق در برنامه اعطاء تسهیلات و اعتبارات ویژه آن کشور قرار گرفته است.

• توسعه صنایع کوچک صادراتی یکی دیگر از سیاست‌های توسعه صنعتی در آن کشور است.

نتیجه‌گیری و توصیه‌های سیاستی در جهت تامین مالی SMEها

در خصوص حمایت‌های مالی از SMEها اجرای سیاست‌های زیر در خور توجه است:

• معرفی ابزارهای نوین مالی، مانند اوراق قرضه شرکتی^{۱۱}، سهام ممتاز، اختیار معامله^{۱۲} و قراردادهای آتی^{۱۳}.

• تامین نیازهای مالی - پولی و اعتباری صنایع کوچک توسط بانک‌های تجاری و صندوق اعتبارات تضمینی با بهره نازل و شرایط بازپرداخت سهل‌الوصول

• حمایت مالی - اعتباری و ارائه تخفیف‌ها و معافیت‌های ویژه مالیاتی به واحدهای صنعتی

کوچک و متوسط

• تامین سرمایه نقدینگی به منظور راه‌اندازی پروژه‌های تولیدی در واحدهای صنعتی کوچک و متوسط

• بازاریابی برای محصولات تولیدی صنایع کوچک و متوسط

• فراهم کردن امکانات زیربنایی که متضمن رشد سریع و پایدار صنایع کوچک و متوسط است •

پی نوشت:

1- Small and Medium Enterprise

۲- آماده کردن بنگاه‌های اقتصادی برای واگذاری به بخش خصوصی یا ورود به بازار سهام، نیازمند تدارک خاصی است که دو وجه اصلی دارد یک وجه، عبارتست از ارائه اطلاعات شفاف و مکفی به خریداران و عموم مردم و وجه دوم عبارتست از تضمین اعتبار و صحت این اطلاعات. مؤسسات underwriter این دو وظیفه را انجام می‌دهند. یعنی از یک طرف، پس از بررسی دقیق مدارک و دفاتر بنگاه‌ها، اطلاعات مربوطه را به نحوی که شرایط بنگاه از نظر دارایی، بدهی، ظرفیت تولید و بازار و سودآوری ترسیم شود ارائه می‌کنند و ارزش اولیه‌ای برای سهام شرکت، تعیین می‌نمایند از طرف دیگر، تضمین می‌کنند که آمادگی خرید سهام شرکت در قیمتی حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد مبلغ اعلام شده را دارند. این اقدام و پشتیبانی سبب می‌شود که مردم، نسبت به صحت اطلاعات و اعتبار آن، اطمینان بیشتری داشته باشند.

۳- ایجاد امکان برای شرکت‌ها جهت دریافت وام مستقیم از مردم

از طریق انتشار اوراق قرضه

۴- ابزارهای جدیدی که شرکت را قادر می‌سازد تا در بازار مالی، اختیار انجام یک معامله تعریف شده را در آینده، مشروط به تحقق شرایط خاص، خریداری کند. مثلاً شرکت تولید برق این اختیار را خریداری کند که اگر در سال آتی قیمت سوخت افزایش یافت، اختلاف قیمت را از خریداران آن دریافت کند. این ابزارها عموماً ریسک و خطر سرمایه‌گذاری و فعالیت آتی شرکت‌ها را کاهش می‌دهد.

۵- جهت پیش فروش یا پیش خرید محصولات یا مواد اولیه و مانند آن

6 - Capital incentive

7 - Credit Guarantee

8 - Priority areas

9 - Collateral

10 - no Collateral

۱۱- ایجاد امکان برای شرکت‌ها جهت دریافت وام مستقیم از مردم

از طریق انتشار اوراق قرضه

۱۲- ابزارهای جدیدی که شرکت را قادر می‌سازد تا در بازار مالی، اختیار انجام یک معامله تعریف شده را در آینده، مشروط به تحقق شرایط خاص، خریداری کند. مثلاً شرکت تولید برق این اختیار را خریداری کند که اگر در سال آتی قیمت سوخت افزایش یافت، اختلاف قیمت را از خریداران آن دریافت کند. این ابزارها عموماً ریسک و خطر سرمایه‌گذاری و فعالیت آتی شرکت‌ها را کاهش می‌دهد.

۱۳- جهت پیش فروش یا پیش خرید محصولات یا مواد اولیه و مانند آن



مرکز مطالعات جهانی شدن



اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران



مراکز تخصصی بازاری

همایش بین المللی

جهانی شدن، خصوصی سازی، عدالت اقتصادی

۱۸-۱۶ دی ماه ۱۳۸۶، تهران

مرکز همایش های بین المللی صداوسیما



"جهانی شدن"، پدیده‌ای چند بعدی است که هستهٔ محوری نظریات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی سه دهه اخیر را شکل می دهد. در این دوران خصوصی سازی فارغ از آنکه پدیده‌ای خارجی یا ملی تلقی گردد، به عنوان یکی از اشکال اساسی اصلاح نظام اقتصادی، مورد بحث و توجه ویژه اقتصاددانان قرار گرفته است.

مرکز ملی مطالعات جهانی شدن با همکاری اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و سازمان خصوصی سازی در راستای اهداف سند چشم انداز ۲۰ ساله، با تأکید بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در نظر دارد "همایش بین المللی جهانی شدن، خصوصی سازی، عدالت اقتصادی" را با حضور اندیشمندان و شخصیت های برجسته داخلی و خارجی در دی ماه سال جاری برگزار نماید.

محورهای همایش

۱- جهانی شدن

- جهانی شدن: رقابت پذیری و بهره وری، تجارب موفق و ناموفق
- نقش و مسئولیت شرکتهای چند ملیتی در توسعه اقتصادی

- تعامل دولت و نگاه در فرآیند جهانی شدن
- جهانی شدن، خصوصی سازی و اشتغال
- اثرات جهانی شدن بر رشد اقتصادی کشورها: تجارب موفق و ناموفق

۲- خصوصی سازی

- زمینه ها و پیامدهای سیاسی و فرهنگی خصوصی سازی
- مسئولیت دولت، بخش خصوصی و نهادهای مدنی در خصوصی سازی
- خصوصی سازی و عدالت اقتصادی در ایران

- رویکرد دولتها و نهادهای بین المللی در بسط بنگاههای خصوصی
- مقررات زدانی، خصوصی سازی، آزادسازی تجاری: رویکرد دولتها
- الگوهای مختلف و تجربه های موفق خصوصی سازی

۳- عدالت اقتصادی

- الزامات حقوقی و قضایی در فرآیند خصوصی سازی
- مسئولیت بنگاهها و نهادهای بخش خصوصی در تأمین عدالت اقتصادی
- آزادسازی اقتصادی، مبارزه با فساد اقتصادی و عدالت
- تجربه سیاستهای معطوف به عدالت اقتصادی در ایران و دیگر کشورها

- خصوصی سازی، کاهش فقر و عدالت
- راهکارهای گسترش مالکیت مردمی در جهت عدالت اقتصادی
- شفافیت اطلاعات، رقابتی شدن و عدالت اقتصادی
- سازمان جهانی تجارت، اخلاق جهانی و عدالت اقتصادی
- اخلاق کسب و کار، عدالت و خصوصی سازی

در روز سوم همایش (مورخ ۱۸/۱۰/۸۶) سه کارگاه آموزشی تحت عناوین ذیل برگزار خواهد شد.

۱- دسترسی به سرمایه گذاری خارجی و منابع مالی بین المللی (نیم روز ۹:۰۰ الی ۱۲:۰۰)

۲- نهادهای بنگاههای کوچک و متوسط و بسط حضور در بازارهای جهانی (نیم روز ۱۲:۰۰ الی ۱۷:۰۰)

۳- خصوصی سازی در ایران: ساختار، رویکرد، تجارب جهانی در راستای عدالت اقتصادی (یک روز ۹:۰۰ الی ۱۷:۰۰)

از علاقمندان دعوت می شود جهت کسب اطلاعات بیشتر بمنظور حضور در همایش و نمایشگاه جانبی آن با دبیرخانه اجرائی تماس حاصل نمایند.

نحوه نگارش مقالات

از علاقمندان به ارائه مقاله در همایش دعوت می شود چکیده مقالات خود را با توجه به محورهای همایش (۳۰۰ کلمه) به همراه بیوگرافی علمی خود و اصل مقالات را (۴۰۰ کلمه) و از طریق پست الکترونیکی تا تاریخ های مقرر به دبیرخانه علمی همایش ارسال نمایند. ضمناً به مقالات پذیرفته شده جهت سخنرانی و یا درج در کتاب مجموعه مقالات همایش هدایای ارزشمندی داده می شود.

آخرین مهلت ارسال چکیده مقالات : ۲۰ آبان ماه ۱۳۸۶

آخرین مهلت ارسال اصل مقالات : ۲۴ آذرماه ۱۳۸۶



مراکز تخصصی بازاری